

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
(найменування кафедри)

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр**

зі спеціальності 242 «Туризм»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему: **«Особливості використання історико-культурного потенціалу
Одеського регіону як фактору розвитку туризму»**

Виконавець
студентка центру заочної форми навчання
Кісельова Анна Сергіївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

(науковий ступінь, вчене звання)
Павлоцький Володимир Якович
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У сучасних умовах зростання ролі сфери туризму в соціально-економічному розвитку регіонів особливого значення набуває ефективне використання історико-культурного потенціалу як стратегічного ресурсу формування конкурентоспроможного туристичного продукту. Одеський регіон має надзвичайно багату культурну спадщину, що включає численні пам'ятки архітектури, археологічні об'єкти, історичні локації, музейні комплекси, культурно-мистецькі події, які формують унікальний туристичний образ регіону. Водночас значна частина цього потенціалу використовується недостатньо ефективно, що зумовлено як об'єктивними (інфраструктурними, організаційними, фінансовими), так і суб'єктивними чинниками (низький рівень промоції, слабка інтеграція в туристичні маршрути, недостатня взаємодія між культурною та туристичною сферами).

Актуальність теми також обумовлюється потребою у збереженні культурної спадщини в умовах глобалізаційних викликів, цифровізації суспільства та змін у мотиваційних пріоритетах сучасного туриста, який дедалі частіше надає перевагу змістовному, культурно збагаченому дозвіллю. Використання історико-культурного потенціалу в туризмі сприяє не лише економічному зростанню, а й формуванню позитивного іміджу регіону, підвищенню рівня ідентичності місцевих громад, збереженню культурної унікальності. Саме тому наукове осмислення особливостей використання історико-культурного потенціалу Одеського регіону як чинника розвитку туризму є своєчасним і важливим, оскільки воно дозволяє обґрунтувати напрями удосконалення туристичної політики, спрямованої на сталий розвиток території та її інтеграцію у національний і міжнародний туристичний простір.

Метою дослідження є дослідження особливостей використання історико-культурного потенціалу в Одеському регіоні.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- вивчити складові та специфіка історико-культурних туристичних ресурсів;
- дослідити організаційні аспекти розвитку пізнавальних турів на основі історико-культурних ресурсів;
- розглянути міжнародний досвід використання історико-культурного потенціалу у туристичній діяльності;
- проаналізувати місце Одеської області у рекреаційному потенціалі України;
- дослідити культурно-історичні об'єкти Одеської області в контексті туристичного потенціалу;
- визначити проблеми та виклики у використанні історико-культурного потенціалу Одеського регіону для туристичних цілей ;
- запропонувати шляхи розвитку історико-культурної спадщини як бренду Одеського регіону
- запропонувати стратегії збереження та просування історико-культурної спадщини Одеського регіону.

Об'єктом дослідження є процес удосконалення використання історико-культурного потенціалу Одеського регіону.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних питань використання історико-культурного потенціалу Одеського регіону.

Методи дослідження. Для написання кваліфікаційної роботи було використано комплекс наукових методів, які дозволили здійснити всебічний аналіз історико-культурного потенціалу Одеського регіону як чинника розвитку туризму. Зокрема, застосовувався метод аналізу та узагальнення наукової літератури з метою дослідження теоретичних підходів до визначення поняття «історико-культурний потенціал», його структурних елементів та значення для туристичної діяльності. Системний підхід забезпечив комплексний розгляд взаємозв'язків між історико-культурними ресурсами та

розвитком туристичної сфери в регіоні, враховуючи соціально-економічні, культурні та управлінські аспекти. Для вивчення просторового розміщення туристично привабливих історико-культурних об'єктів використовувався картографічний аналіз. Статистичний метод дав змогу оцінити сучасний стан туристичної активності в Одеській області, зокрема кількісні показники відвідуваності об'єктів культурної спадщини та загальні тенденції у сфері туризму. З метою виявлення найкращих міжнародних практик застосовувався порівняльний аналіз, що дозволив співставити вітчизняний і зарубіжний досвід у сфері використання культурної спадщини для туристичних цілей. Крім того, метод кейс-стаді дав змогу здійснити поглиблений аналіз окремих об'єктів історико-культурної спадщини. **Теоретична та методологічна основа дослідження** базується на наукових працях провідних українських вчених, таких як Герасименко В.Г., Яременко С.Г., Давиденко І.В. та інших, а також на законодавчих та нормативних актах України, методиках Всесвітньої туристичної організації, інструкціях, що регламентують діяльність суб'єктів господарювання, а також на довідково-інформаційних виданнях і статистичних даних.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 42 найменувань. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 86 сторінок комп'ютерного тексту. Робота містить 14 таблиць, 6 рисунків.

Публікації за темою кваліфікаційної роботи.

Кісельова А.С. Роль історико-культурних об'єктів у формуванні туристичного іміджу Одеси. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України». 10 квітня, 2025 р., м. Одеса.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти історико-культурного потенціалу як чинника розвитку туризму»* досліджено сутність та особливості історико-культурних ресурсів у туристичній діяльності, а також проаналізовано відомі з сучасної міжнародної практики інструменти державної та муніципальної політики із збереження історико-культурного потенціалу.

У другому розділі *«Дослідження історико-культурного потенціалу Одеського регіону»* надано загальну характеристику культурно-історичних ресурсів Одеської області, проаналізовано основні проблеми, що виникають в останній час, при використанні історико-культурного потенціалу для туристичних цілей.

У третьому розділі *«Напрями вдосконалення використання історико-культурного потенціалу Одещини в туристичній сфері»* запропоновано заходи розвитку історико-культурної спадщини як бренду Одеського регіону, а також здійснено оцінку можливих стратегій збереження та просування історико-культурної спадщини Одеської області

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі вивчені складові та специфіка історико-культурних туристичних ресурсів. Історико-культурні туристичні ресурси охоплюють широкий спектр об'єктів та явищ, що відображають історичну спадщину та культурну ідентичність певної території. До них належать пам'ятки архітектури, археологічні знахідки, музеї, мистецькі твори, традиційні ремесла, усна народна творчість, фестивалі та обряди. Специфіка таких ресурсів полягає у їхній унікальності, автентичності та глибокому зв'язку з історичним розвитком регіону. Вони не лише приваблюють туристів, а й формують культурну свідомість, сприяють збереженню традицій і розвитку креативних індустрій.

Досліджено організаційні аспекти розвитку пізнавальних турів на основі історико-культурних ресурсів. Організація пізнавальних турів, що базуються на історико-культурних ресурсах, потребує системного і комплексного підходу. Важливо ретельно розробляти маршрути, які враховують як інтереси туристів, так і можливість збереження об'єктів. Професійна підготовка екскурсоводів, які володіють глибокими знаннями та вміють цікаво і доступно донести інформацію, є ключовим фактором успіху. Не менш важливим є партнерство з місцевими органами влади, культурними інституціями та громадами для підтримки сталого розвитку туризму.

Розглянуто міжнародний досвід використання історико-культурного потенціалу у туристичній діяльності. Світова практика свідчить, що успішне використання історико-культурного потенціалу в туризмі базується на збалансованому поєднанні збереження культурної спадщини та розвитку інноваційних туристичних продуктів. Країни з розвинутим культурним туризмом активно впроваджують методи сталого управління, що дозволяє мінімізувати негативний вплив масового туризму на пам'ятки та природне середовище. Значну роль відіграє участь місцевих громад, які не лише беруть активну участь у збереженні культурної спадщини, а й отримують економічні вигоди від туризму. Інновації у формі інтерактивних виставок, тематичних фестивалів, креативних турів та цифрових технологій роблять історико-культурні ресурси більш доступними і привабливими для різних категорій туристів, сприяючи популяризації культурної спадщини на міжнародному рівні.

Проаналізовано місце Одеської області у рекреаційному потенціалі України. Одеська область посідає важливе місце серед регіонів України за своїм рекреаційним потенціалом завдяки вигідному географічному розташуванню на узбережжі Чорного моря, багатству природних ресурсів та значній історико-культурній спадщині. Регіон є привабливим для різних видів туризму, зокрема пляжного, культурного, гастрономічного та пізнавального. Однак для повноцінного використання цього потенціалу необхідно розвивати

інфраструктуру, підвищувати якість сервісу та створювати комплексні туристичні продукти, що враховують особливості місцевої природи і культури.

Досліджено культурно-історичні об'єкти Одеської області в контексті туристичного потенціалу. Культурно-історичні об'єкти Одеської області, серед яких виділяються архітектурні пам'ятки, музеї, фортеці, унікальні історичні комплекси та традиції, становлять потужний ресурс для розвитку туризму. Вони відображають багатшарову історію регіону та надають унікальні можливості для пізнавальних і тематичних турів. Водночас для максимального залучення туристів важливо забезпечити належний рівень охорони та популяризації цих об'єктів, а також інтегрувати їх у туристичні маршрути.

Визначено проблеми та виклики у використанні історико-культурного потенціалу Одеського регіону для туристичних цілей. Серед основних проблем є недостатнє фінансування охорони пам'яток, низький рівень інформаційної підтримки та популяризації, відсутність чіткої координації між зацікавленими сторонами, а також обмежена туристична інфраструктура в деяких локаціях. Додатково регіон стикається з викликами, пов'язаними із збереженням автентичності об'єктів під впливом масового туризму та ризиком деградації культурної спадщини.

Запропоновано шляхи розвитку історико-культурної спадщини як бренду Одеського регіону. Для створення сильного бренду регіону на основі історико-культурної спадщини необхідно формувати цілісні туристичні продукти, що об'єднують унікальні пам'ятки, традиції та культурні події. Важливо активізувати співпрацю між владою, бізнесом і місцевими громадами, впроваджувати сучасні маркетингові інструменти, зокрема digital-маркетинг, а також організовувати тематичні фестивалі, культурні маршрути і мистецькі заходи, які підкреслять унікальність регіону.

Запропоновано стратегії збереження та просування історико-культурної спадщини Одеського регіону. Стратегії мають бути спрямовані на поєднання

збереження культурної спадщини з її активним використанням у туризмі. Це включає впровадження стандартів охорони пам'яток, розвиток сталих туристичних практик, освіту і просвітницьку роботу серед місцевого населення і туристів. Для ефективного просування слід використовувати мультиканальні комунікації, розвивати партнерства з міжнародними культурними та туристичними організаціями, а також впроваджувати інноваційні технології, що забезпечують доступність та інтерактивність культурного досвіду.